

MUSORINA M. O. Methodical principles of forming of technical competence of future specialists on navigator.

In the article certainly category “professional competence of future navigator” and its basic components. It is investigational, that in the process of the type teaching for forming of base competence senior pupils on a navigator the use of modern methods, innovative facilities and forms of teaching of selection and construction of author pedagogical technology is needed. Development of computer-integrated praktiko-orientovanykh courses, directed on forming of base kompetentnostey senior pupils on a navigator in the process of the type teaching, can be instrumental in the explained choice of their profession. Basic principles of the type teaching are certain and the algorithm of the use of problem exposition of material is exposed. With the purpose of forming of communicative kompetentnostey senior pupils on a navigator in the process of the type teaching fully justified is introduction of problem, technological and communicative approaches. A concept “Pedagogical technology is exposed in the article”. In accordance with this author the own model of pedagogical technology is created.

Keywords: competence, type teaching, integrirovanye praktiko-orientovanye courses, principles of the type teaching, pedagogical technology.

УДК 378.011.3-057:78]:165.742

Паньків Л. І., Андрушкевич Фабіан, Влох Станіслава

СУТНІСТЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Проблема духовного розвитку особистості завжди була ключовою у педагогіці, та сьогодні, в час глибокої соціальної кризи у світовому просторі, вона набуває глобального значення. Формування гуманістичної світоглядної позиції майбутніх учителів – невід’ємна складова нового педагогічного мислення, що змінює погляд на характер і сутність освіти, в якій студенти і викладачі виступають як суб’єкти розвитку власної творчої індивідуальності.

У статті актуалізовано проблему формування духовності молодого покоління. Основою духовності особистості визначено її ціннісні орієнтації. Розглянуто сутність та зміст ціннісних орієнтацій як компонента структури особистості. Формування ціннісних орієнтацій особистості є важливим завданням освітнього процесу, оскільки передбачає визначення глибоких проблем внутрішнього світу – осмислення і прийняття вищих цінностей буття, свого призначення в світі, що уможливорює духовний розвиток людини на основі гуманістичних ідеалів. У контексті окресленої проблеми потребують ґрунтовного дослідження визначення шляхів та питання методичного забезпечення процесу формування ціннісних орієнтацій молоді.

Ключові слова: духовність, цінність, ціннісні орієнтації, особистість.

Динамічний розвиток сучасного суспільства вимагає пошуку нових педагогічних технологій формування особистості, здатної до гуманістичного осмислення буття, ставлення до навколишнього світу та самореалізації в ньому. Гуманістичні орієнтири сучасної освіти визначають, перш за все, звернення внутрішнього світу особистості, через який сприймається, оцінюється та осмислюється навколишнє життя.

Поняття “гуманізм”, застосоване вперше у царині педагогіки німецьким вченим-педагогом Ф. Хітхаммером, який проголошує вищу самодостатню і

самоусвідомлену значущість людини; вважає поза - і антилюдським все, що сприяє її відчуженню і самовідчуженню, і категоріально, і за змістом перебуває у науковому вжитку близько 200 років. Стосовно ж власне ідеалів гуманістичної освіти, то саме їх знаходимо в спорідненості ідей народної педагогіки, теорії "природовідповідності виховання" Ж. Ж. Руссо і Г. Сковороди, вільного виховання (Л. Толстой, К. Вентцель, А. Дейл, Дж. Дьюї, Я. Корчак, М. Монтессорі, В. Сухомлинський, С. Френе, С. Шацький, Р. Штайнер та ін.), гуманістичної психології (А. Маслоу, К. Роджерс, О. Леонтьєв, О. Лурія, А. Маслоу, К. Хорні), "педагогіки співробітництва" відомих педагогів – В. Давидова, Д. Ельконіна, Л. Занкова, Ш. Амонашвілі, І. Якиманської.

Сутність освітньої діяльності в контексті гуманістичної парадигми передбачає її вдосконалення крізь призму особистісних структур свідомості, що забезпечують на рефлексивній основі активне переосмислення всіх компонентів процесу навчання, змісту власної діяльності та суб'єктивних станів, навчально-пізнавальної діяльності студентів на основі самоорганізації процесу учіння. Сформованість у молоді гуманістичної світоглядної позиції фокусує систему ціннісних уявлень студентів, які становлять основу особистісних орієнтирів суб'єкта освітнього процесу, регулюють його діяльність, визначають спосіб буття.

Стрижнем, фундаментом внутрішнього світу людини є духовність. Саме з духовністю, на думку багатьох вчених (В. Андрущенко, І. Бех, І. Зязюн, С. Гончаренко, А. Маслоу та ін.), співвідноситься потреба особистості у пізнанні світу, себе, смислу і призначення свого життя.

У дослідженнях з філософії, психології, педагогіки розглядається феномен "духовність" у контексті сутнісних характеристик людини, змісту її буття, моральних вимірів життєдіяльності, потреби самовдосконалення. Духовність, як переконує О. Рудницька [5], виявляється у багатстві внутрішнього світу особистості, розвинених інтелектуальних та емоційних запитах, ерудиції, моральності, залученні до культурних цінностей. Г. Шевченко визначає духовність людини як оволодіння сенсожиттєвими цінностями, цілями та смислами, як постійне сходження до вершин найвищих цінностей та реалізація їх у практичній діяльності [9]. За словами М. Бердяєва, духовність є найвищим досягненням людини, метою і результатом її життя [1].

Проблема духовного розвитку особистості завжди була ключовою у педагогіці (Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, О. Рудницька, Г. Шевченко, О. Щолокова та ін.), та сьогодні, в час глибокої соціальної кризи у світовому просторі, вона набуває глобального значення. Історія стверджує, що загибель усіх минулих цивілізацій починалася з деградації духовного світу людей. Тож сьогодні вкрай важливо орієнтувати молодь на духовні цінності, основу яких складають Доброта, Порядність, Гідність, Любов до рідної землі, а також протистояння злу та інші, аби уникнути розпаду суспільства, зберегти та продовжити кращі традиції світової культури.

Формування гуманістичної світоглядної позиції майбутніх учителів – невід’ємна складова нового педагогічного мислення, що змінює погляд на характер і сутність освіти, в якій студенти і викладачі виступають як суб’єкти розвитку власної творчої індивідуальності. Важливим завданням фахової підготовки вчителя за умови гуманізації системи освіти є розвиток особистості студента через самоосвіту, саморозвиток, творчість, що успішно здійснюється при засвоєнні навчальної інформації не в готовому для запам’ятовування вигляді, а у контексті моделювання знань, їхнього дослідження, проектування та конструювання. Вся система такого навчання концентрується на студентові, а не на навчальній дисципліні, весь процес навчання та виховання студентів і діяльності педагога підпорядковується розвитку особистості, а не програмі, здійсненню особистісно зорієнтованого навчання.

У цьому контексті на сучасному етапі актуалізуються положення гуманістичного підходу до змісту фахової підготовки майбутніх учителів. Гуманізація передбачає застосування особистісно зорієнтованої моделі спілкування; відродження орієнтації на індивідуальність студента; розвіювання думки про “однаковість”, створення полікультурного освітнього середовища, яке спрямовувало б педагогічний процес на формування не лише широко освічених, але і гуманних людей. Майбутнє кожного народу та кожної нації залежить від того, якими духовними ідеалами, культурними запитами, інтересами, що узагальнюються у ціннісних орієнтаціях, буде наповнене життя молоді.

Мета статті – визначити сутність ціннісних орієнтацій у контексті духовного розвитку сучасної молоді.

Основу духовності як окремої людини, так і суспільства в цілому визначає ціннісна свідомість. Сучасними філософами, соціологами, педагогами (В. Андрущенко, І. Бех, М. Боришевський, О. Вишневський, І. Зязюн, В. Ядов та ін.) доведено існування ціннісної свідомості на рівні як суспільного, так і індивідуального. Ціннісна свідомість особистості являє собою сукупність орієнтирів на певні соціальні цінності: ідеали, норми, традиції та ін. Засвоєні людиною соціальні цінності, представлені в особистій свідомості, виявляються в ієрархізованій системі ціннісних орієнтацій. Феноменологічне трактування цього поняття зафіксувало його глибокий зв’язок з емоційним переживанням світу, здатність охоплювати цінність, забезпечення зв’язків людини з навколишньою дійсністю.

Для визначення змісту і сутності багатовекторного поняття “ціннісні орієнтації”, з’ясуємо його походження, етимологію, зв’язки з дотичними дефініціями.

У філософії, психології, педагогіці, культурології широко висвітлюються категорії: “орієнтації” (Н. Кондаков, Л. Романюк), “ціннісні орієнтації” (С. Ангелов, В. Дряпіка, О. Здравомислов, В. Водзинська, В. Ольшанський, О. Рудницька), “естетичні орієнтації” (М. Долматова, С. Мельничук, М. Каган, Г. Падалка, Л. Столович, С. Шандрук та інші), “художні орієнтації” (Л. Паньків). Основою цих дефініцій є поняття “орієнтація”.

Зазначимо, що слово “орієнтація” латинського походження (з лат. – *oriens* – схід сонця), етимологія якого розкриває сутність християнського храмубудівництва (алтар храму мав бути зверненим на схід).

В сучасній науковій літературі поняття “орієнтація” розглядається як: “спрямування поглядів, діяльності залежно від конкретних умов; розрахунок на кого-, що-небудь у діяльності” [2, с. 474]; “вміння швидко і правильно визначитись у навколишньому оточенні та знайти найближчий, найкоротший шлях розв’язання поставленої проблеми, з успіхом вийти із складної ситуації, що склалася”; “спрямованість діяльності, що визначається інтересами кого-небудь, чого-небудь”. Дана дефініція є похідною від поняття “орієнтир”, що тлумачним словником визначається як “те, що служить за взірець для наслідування, на що хто-небудь рівняється” [2, с. 474].

Еріх Фромм, досліджуючи сутність людини, вважав, що “орієнтації, за допомогою яких індивід вступає у відносини зі світом, визначають суть його характеру” [7, с. 33-36]. Під істинною орієнтацією особистості Е. Фромм визначає орієнтацію на буття як на продуктивне використання своїх здібностей в єднанні зі світом. На його думку, потреба в орієнтації є визначальною у “розумінні людської душі” та уявлень самореалізації, яка властива кожній людині. Вчений переконаний, що риси соціального характеру людини залежать від орієнтації на вияв “гуманістичної совісті”.

Виходячи з постулату гуманістичної педагогіки про те, що в кожній людині існує орієнтація, яка штовхає її на реалізацію своїх можливостей, можна вважати, що особистісна орієнтація – це усвідомлений чи неусвідомлений процес вибору, спрямований на прийняття необхідного, потрібного, корисного, бажаного. Вона відмежовує суттєве і важливе для особистості від несуттєвого і непотрібного. Тобто, орієнтації зумовлюють надзвичайно важливі функції у діяльності людини – вибору, спрямованості, вміння розібратися в оточуючих обставинах та визначити їх значення для себе, що детермінуються поінформованістю, інтересом, досвідом. Вченими (В. Оссовський, В. Ядов та ін.) доведено, що орієнтації є важливим компонентом структури особистості, який визначає довготривалі лінії поведінки, спрямованість на досягнення цілей.

Похідним від дефініції “орієнтації” є поняття “ціннісні орієнтації”, яке широко розглядається в науковій літературі і в узагальненому розумінні означає вибіркове ставлення до носія цінності, що може бути реальним предметом задоволення потреб окремої людини чи соціальної спільності.

“Ціннісні орієнтації” є ключовим поняттям аксіології, психології, соціології, філософії. Введене в науковий обіг американськими соціологами В. Томасом і Ф. Знанецьким, поняття “ціннісні орієнтації” широко вивчається сучасними вченими і трактується як “спрямованість особистості на засвоєння певних цінностей для задоволення своїх потреб” (П. Ігнатенко), “вибіркова, відносно стійка система інтересів і потреб особистості, зорієнтована на певний аспект соціальних цінностей” (В. Крижко), “направленість свідомості та поведінки, які виявляються у суспільно

значущих вчинках та справах” (Є. Подольська), “вісь свідомості, яка забезпечує стійкість особистості, наступність поведінки і діяльності, виражену у спрямованості потреб та інтересів” (А. Здравосмилов), “установка особистості на ті, чи інші цінності матеріальної та духовної культури суспільства” (В. Ядов). Вчені сходяться у висновках, що наявність усталених ціннісних орієнтацій свідчить про зрілість людини як особистості, адже формуються вони на основі переконань і акумулюють життєвий досвід. Проявляються ціннісні орієнтації в діяльності та поведінці людини. Вони є своєрідним індикатором ієрархій переваг, яким людина надає у процесі своєї життєдіяльності.

Аналіз наукової літератури уможливив розгляд ціннісних орієнтацій як компонента внутрішньої структури особистості. Сюди відносяться: спрямованість, мета індивіда, механізм індивідуальної взаємодії. Ціннісні орієнтації є найважливішими елементами структури особистості, які закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань. Ціннісні орієнтації відокремлюють значуще, суттєве для певної людини від незначущого, несуттєвого.

Психолог І. Левикін вказує, що ціннісні орієнтації можуть “розглядатися і як емоційне, ефективне пристосування, і як раціональний шлях до належного” [3, с. 51-52]. Ціннісні орієнтації проявляються і розкриваються через оцінювання себе, інших, життєвих обставин, через уміння структурувати життєві ситуації, приймати рішення в конфліктних ситуаціях та знаходити вихід у проблемних. Вони визначають загальну лінію поведінки в умовах екзистенційного та морального вибору через уміння задавати і змінювати домінанти власної життєдіяльності. Вчений наголошує на реальному вияві цінностей у ситуації вибору, основою якого виступають “кодекси індивідуального і громадського життя”.

Однак, наявність життєвих цінностей у свідомості людини залежить як від її вікового етапу та новоутворень окремого періоду, так і від рівня розвитку суспільства загалом. Тож, ціннісні орієнтації визначаються значущістю *цінностей* людини.

Поняття “цінності” входить до змісту ціннісних орієнтацій, становить його ядро. Існує більше чотирьохсот наукових визначень поняття цінностей. Вони мають як дуже широкий сенс, так і зводять це поняття до одного з явищ мотиваційного процесу.

У філософії цінності здавна асоціювалися з такими поняттями як гідність, досконалість, гармонійність, закінченість якогось процесу. З одного боку, смислове навантаження поняття цінність відображає характеристику зовнішніх властивостей предметів і явищ, які є об’єктом ціннісного ставлення з боку людини. З іншого боку, поняття цінність включає психологічні характеристики особистості, які є суб’єктом ціннісних стосунків і реалізують духовно-етичні ідеали. На думку О. Хижної, поняттям цінність можна “характеризувати взаємини між людьми, людське спілкування і взаємодію, завдяки якій цінності набувають значущості, духовного і загальнолюдського статусу” [8].

Якнайповніше визначення цінності, що відображає багатоплановість зазначеного поняття і його синтетичний характер, наводиться у філософському словнику: “цінність – це явища і процеси духовного чи матеріального характеру, що мають позитивну або негативну значущість для окремого індивіда, соціальної групи чи суспільства в цілому, здатні слугувати їх інтересам і цілям; важлива річ, що має приваблюючі переваги; критерій для оцінки” [6, с. 939-940]. Тож, “цінність” – це поняття, яке характеризує “граничні”, безумовні основи людського буття; значення певних предметів, явищ, процесів для людини, соціальних груп, суспільства загалом. Вказані два сенси поняття “цінностей” часто розходяться, а деколи і суперечать один одному: те, що у філософії розглядається як цінності – свобода, добро, істина, – для окремої людини може і не представляти інтересу. Перш за все, конкретні предмети, які цінні для індивіда, у філософському сенсі не є цінностями. Узагальнюючи філософсько-антропологічне розуміння цінностей можна виокремити наступні аспекти:

- *усвідомленість цінностей*: цінності – нормативна форма життєвих орієнтацій людей, вони є суспільно-значущими регулювальниками людської діяльності як певні оцінки і стереотипи, які допомагають людині мислити і діяти в соціально-економічному середовищі, що змінюється;

- *втіленість цінностей* в людському житті в різних формах – це наочні або ідеальні (духовні) цінності;

- *протилежна спрямованість цінностей*, з одного боку, та їх взаємозв'язок, з іншого, як ідеалу з реальністю;

- *включеність цінностей* в оцінку і сенсотворчу діяльність людини.

У сучасній науковій літературі розрізняють і класифікують цінності за багатьма критеріями: за суб'єктом – цінності суспільства, народу, нації, колективу, індивіда; за типом потреби суб'єкта – цінності моральні, релігійні, економічні, фізичні та інші; за об'єктивними характеристиками явищ, які виступають цінностями матеріальними чи духовними.

Матеріальні цінності, до яких відносяться їжа, одяг, предмети побуту, житлові умови, знаряддя праці, засоби виробництва слугують для збереження життя, створення певних умов існування. Найважливіша сторона матеріальних цінностей полягає в тому, що вони опосередковані людською працею, суспільним виробництвом. Праця, яка сама по собі є цінністю та необхідною умовою існування суспільства, виробляє цінності, як матеріального, так і духовного порядку.

Духовні цінності – це ідеали, норми, цілі, це все те, чого людина прагне, що вона любить і що міститься в її світогляді, світобаченні, світовідчутті.

Зазначимо, що уявлення про духовні цінності мінялися з розвитком суспільства і людини. Можна сказати, що духовні цінності використовуються, перш за все, для задоволення найвищих духовних потреб людини в істині, добрі, красі. Духовні цінності, також як і матеріальні, є результатом праці, творчої діяльності. До духовних цінностей відносимо і цінності культури та мистецтва.

Розгляд понять “ціннісні орієнтації” та “цінності” обумовлює висновок,

що вони не є тотожними, а відтак, цінності є складовою ціннісних орієнтацій.

Таким чином, *ціннісні орієнтації* є елементами внутрішньої структури особистості, що формуються і закріплюються життєвим досвідом індивіда в процесах соціальної адаптації та соціалізації. Вони відділяють *значуще* для окремо взятої особистості *від несуттєвого* через сприйняття чи не сприйняття певних цінностей. Ціннісні орієнтації – це перш за все вибір чи відкидання певних життєвих сенсів, та готовність, чи неготовність вести себе у відповідності з ними. Вони задають загальну спрямованість інтересам та прагненням особистості, вибудовують ієрархію індивідуального вибору в будь-якій сфері, формують цільову й мотиваційну програму поведінки, визначають рівень домагань та міру рішучості для реалізації власного плану життя. Сукупність сталих ціннісних орієнтацій утворює свого роду вісь свідомості, яка забезпечує стійкість особистості, спадкоємність певного типу поведінки і діяльності, виражену в спрямованості потреб й інтересів. Ціннісні орієнтації систематизують інтереси і потреби, визначаючи одні з них як більш значущі для індивіда, інші – як менш значимі. Зумовлюючи напрям потреб та інтересів, ціннісні орієнтації детермінують мотиваційну систему особистості. Тому ціннісні орієнтації виступають найважливішим чинником, який регулює, детермінує поведінку людини, зрештою визначає і цілісність особистості та її духовний світ. *Цінності* ж, насамперед, усвідомлюються як певна *основа* для сенсу та мети життя, а також визначають засоби реалізації останніх.

Висновки. Формування ціннісних орієнтацій особистості є важливим завданням освітнього процесу, оскільки передбачає визначення глибоких проблем внутрішнього світу – осмислення і прийняття вищих цінностей буття, свого призначення в світі, що уможлиблює духовний розвиток людини на основі гуманістичних ідеалів.

Перспективи подальших досліджень. У контексті окресленої проблеми потребують ґрунтовного дослідження визначення шляхів та питання методичного забезпечення процесу формування ціннісних орієнтацій молоді.

Використана література:

1. Бердяев Н. А. О назначении человека / Н. А. Бердяев. – Москва : Республика, 1993. – С. 36-52.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. О. Єрошенко. – Донецьк : ТОВ “Глорія Трейд”, 2012. – 864 с.
3. Левыкин И. Т. Теоретические и методологические проблемы социальной психологии / И. Т. Левыкин. – Москва : Мысль, 1975. – 256 с.
4. Паньків Л. І. Ціннісні пріоритети мистецького навчання старшокласників / Л. І. Паньків // науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : збірник наукових праць. – Вип. 16 (21). – Частина 2. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – 253 с. – С. 117-120.
5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навчальний посібник / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга “Богдан”, 2005. – 360 с.
6. Философский словарь / сост. И. В. Андрущенко, О. А. Вусатюк, С. В. Линецкий, А. В. Шуба. – Київ : А.С.К., 2006. – 1056 с. – С. 939-940.
7. Фромм Э. Психоанализ и этика / Э. Фромм. – Москва : Республика, 1993. – 415 с.

8. Хижна О. П. Естетичні цінності в контексті формування культури художньо-педагогічної діяльності майбутніх учителів музики // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наукових праць. – № 3-4 / гол. редактор – доктор пед. наук, професор А. М. Богуш. – Одеса : НДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2012. – С. 252-257.
9. Шевченко Г. П. Духовність та духовна культура особистості / Г. П. Шевченко // Формування духовної культури учнівської молоді засобами мистецтва : [монографія]. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – С. 3-38.

References:

1. Berdyaev N. A. O naznachenii cheloveka / N. A. Berdyaev. – Moskva : Respublika, 1993. – S. 36-52.
2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / ukl. O. Yeroshenko. – Donetsk : TOV “Hloriia Treid”, 2012. – 864 s.
3. Levykin I. T. Teoreticheskie i metodologicheskie problemy sotsialnoy psikhologii / I. T. Levykin. – Moskva : Mysl, 1975. – 256 s.
4. Pankiv L. I. Tsinnisni priorytety mystetskoho navchannia starshoklasnykiv / L. I. Pankiv // naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14. Teoriia i metodyka mystetskoi osvity : zbirnyk naukovykh prats. – Vyp. 16 (21). – Chastyna 2. – Kyiv : NPU im. M. P. Drahomanova, 2014. – 253 s. – S. 117-120.
5. Rudnytska O. P. Pedahohika: zahalna ta mystetska : navchalnyi posibnyk / O. P. Rudnytska. – Ternopil : Navchalna knyha “Bohdan”, 2005. – 360 s.
6. Filosofskiy slovar / sost. I. V. Andrushchenko, O. A. Vusatyuk, S. V. Linetskiy, A. V. Shuba. – Kyiv : A.S.K., 2006. – 1056 s. – S. 939-940.
7. Fromm E. Psikhooliz i etika / E. Fromm. – Moskva : Respublika, 1993. – 415 s.
8. Khyzhna O. P. Estetychni tsinnosti v konteksti formuvannia kultury khudozhno-pedahohichnoi diialnosti maibutnikh uchyteliv muzyky // Naukovyi visnyk Pivdenoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho : zb. naukovykh prats. – № 3-4 / hol. redaktor – doktor ped. nauk, profesor A. M. Bohush. – Odessa : NDPU im. K. D. Ushynskoho, 2012. – S. 252-257.
9. Shevchenko H. P. Dukhovnist ta dukhovna kultura osobystosti / H. P. Shevchenko // Formuvannia dukhovnoi kultury uchnivskoi molodi zasobamy mystetstva : [monohrafiia]. – Luhansk : Vyd-vo SNU im. V. Dalia, 2006. – S. 3-38.

ПАНЬКИВ ЛЮДМИЛА, АНДРУШКЕВИЧ ФАБІАН, ВЛОХ СТАНИСЛАВА. Сущность ценностных ориентаций в контексте формирования духовности личности.

Проблема духовного развития личности всегда была ключевой в педагогике, и сегодня, во время глубокого социального кризиса в мировом пространстве, она приобретает глобальное значение. Формирование гуманистической мировоззренческой позиции будущих учителей – неотъемлемая составляющая нового педагогического мышления, которое изменяет взгляд на характер и сущность образования, в которой студенты и преподаватели выступают как субъекты развития собственной творческой индивидуальности.

В статье актуализирована проблема формирования духовности молодого поколения. Основой духовности личности определено ее ценностные ориентации. Рассмотрена сущность и содержание ценностных ориентаций как компонента структуры личности. Формирование ценностных ориентаций личности является важным заданием образовательного процесса, поскольку предусматривает определение глубоких проблем внутреннего мира – осмысление и принятие высших ценностей бытия, своего назначения в мире, что делает возможным духовное развитие человека на основе гуманистических идеалов. В контексте очерченной проблемы требуют основательного исследования определения путей и вопроса методического обеспечения процесса формирования ценностных ориентаций молодежи.

Ключевые слова: *духовность, ценность, ценностные ориентации, личность.*

PANKIV L., ANDRUSZKIEWICZ F., WLOCH S. The essence of value orientations in the context of the formation of personal spirituality.

A problem of spiritual development of personality always was key in pedagogics, and today, in time of deep social crisis in outer space, she acquires a global value. Forming of humanism world view position of future teachers is an inalienable constituent of new pedagogical thought, which changes a look to character and essence of education, in which students and teachers come forward as subjects of development of own creative individuality.

The problem of forming of spirituality of the young generation актуалізовано in the article. By basis of spirituality of personality certainly her the valued orientations. Essence and maintenance of the valued orientations are considered as компонента of structure of personality. Forming of the valued orientations of personality is the important task of educational process, as foresees determination of deep problems of the internal world - comprehension and acceptance of higher values of life, setting in the world, that does possible spiritual development of man on the basis of humanism ideals. In the context of the outlined problem require sound research of determination of ways and question of the methodical providing of process of forming of the valued orientations of young people.

Keywords: spirituality, value, value orientation, personality.

УДК 159.955:75

Подволоцька О. С.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФУНКЦІЇ ПРОСТОРОВОГО БАЧЕННЯ В ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Складні перцептивні дії разом з логічними складають структуру просторового бачення. Формування просторового бачення засобами академічного малюнку та живопису можливо при безпосередньому впливі на психічну діяльність, виходячи із знань психологічних особливостей просторового мислення. Просторове бачення – як будь-яка форма сприйняття простору – полімодальна. Автор розглядає системний механізм аналізаторних функцій, та досліджує психолого-педагогічні особливості формування функції просторового бачення в процесі образотворчої діяльності.

Основна функція навчання полягає у формуванні знань, вмінь і навичок, що забезпечують розумовий розвиток. Особливість знань, вмінь та навичок, що формуються в процесі образотворчого мистецтва, не несуть тільки вузькоспеціальний характер. Спираючись на складну систему знань просторових закономірностей і відношень, що формуються в процесі вирішення різноманітних образотворчих задач, вони здатні формувати просторове мислення.

Ключові слова: відчуття, сприйняття, уявлення, просторове бачення, просторове мислення.

Сприйняття простору є складним поліфункціональним процесом, що створюється із взаємодії різних аналізаторів зовнішнього та внутрішнього середовища людського організму. Графічна діяльність пов'язана з перетворенням простору і потребує сенсифікації просторово-розрізнявальних систем та розвитку просторового бачення. Розкрити необхідність створення умов для розвитку просторового бачення в процесі навчання через безпосередній вплив на психічну діяльність, її